Opinie

Opinie: Privatiseringsgolf of geen privatiseringsgolf? That’s not the question

Opinie

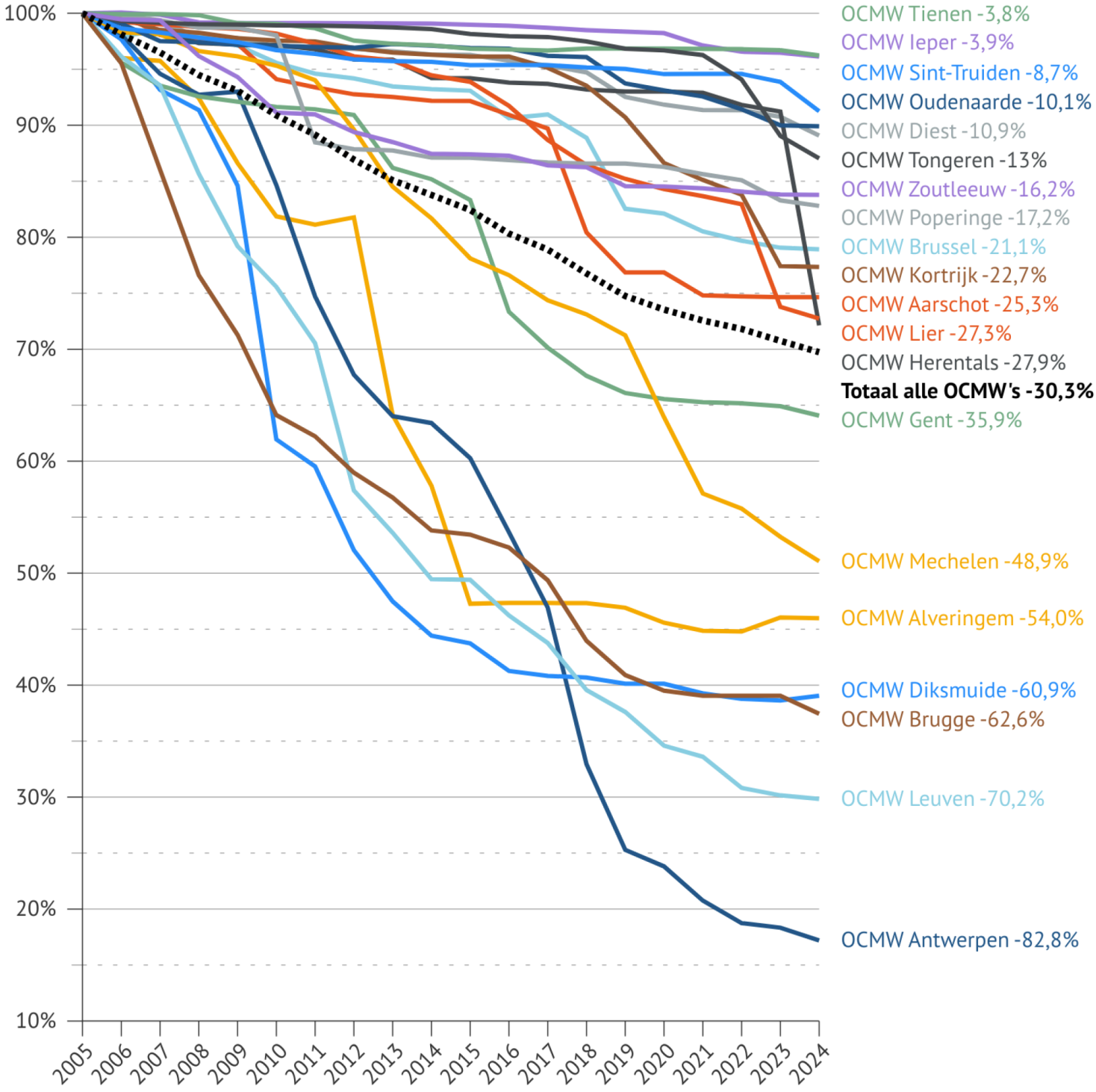
Onderzoek van de krant De Standaard naar de geplande uitgaven en inkomsten van lokale besturen ziet bewijs voor een “uitverkoop” van publiek vastgoed. “Geen privatiseringsgolf, wel scherpe keuzes”, repliceert de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten. Maar privatiseringsgolf of geen privatiseringsgolf? Dat is niet de vraag, vindt Hans Vandermaelen, wetenschappelijk onderzoeker aan het Instituut voor Landbouw-, Visserij- en Voedingsonderzoek (ILVO).

25 FEBRUARI 2026

Lees meer over:
Boeren
ruimtelijke ordening

Feit is dat lokale besturen patrimonium verkopen om met de opbrengst andere beleidsdoelen te financieren. Daarbij gaat ook veel publieke landbouwgrond over de toonbank. Hoeveel? Wie gehoopt had in de meerjarenplannen concrete info te vinden over het verlies van publieke landbouwgrond in Vlaanderen komt helaas terug van een kale reis. Daar is geen vaste rubriek aan toegewijd. In sommige meerjarenplannen valt er wat info te rapen onder rubriek 0050 met titel “Patrimonium zonder maatschappelijk doel” (sic), maar doorgaans niet. Wat landbouwgrond betreft beperkt het huidig debat zich dus noodgedwongen – alweer – tot anekdotes.
Wat wel kan, is achteromkijken. Onderzoek van ILVO toonde aan dat het OCMW-patrimonium in Vlaanderen en Brussel (grotendeels landbouwgrond) de afgelopen 20 jaar met maar liefst 30 procent daalde. We weten dat een heel groot deel daarvan geprivatiseerd werd.
Het onderzoek legde ook een grote variatie bloot in hoe OCMW’s met hun patrimonium omgaan. Sommige OCMW’s zoals dat van Ieper en Tienen verkochten de afgelopen 20 jaar bijna niets. Andere OCMW’s lieten grote hoeveelheden grondbezit los, waaronder Antwerpen (-82,8%), Leuven (-70,2%), Brugge (-62,6%), Diksmuide (-60,9%) of Mechelen (-48,9%). In Gent vlakte het verlies van OCMW-grond vanaf 2019 volledig af na een zelf ingesteld moratorium. Ook in de curve van OCMW Brussel zat de laatste jaren een duidelijke afvlakking. Het onderzoek ontkrachtte het beeld dat álle OCMW’s hun historisch landbouwpatrimonium in de etalage gooien. Er bleken meerdere en erg uiteenlopende realiteiten te bestaan. Dat is nog steeds zo.

De evolutie in publiek grondbezit van de 20 grootste OCMW's Foto: ILVO

Een wrange smaak

Ik benijd de lokale besturen niet een sluitende begroting te moeten maken. Toch smaakt het betoog van hun ledenorganisatie ook wrang. Wrang omdat we weten dat één op vijf beroepslandbouwers in Vlaanderen erg afhankelijk is van publieke landbouwgrond. Om nog maar te zwijgen van jonge en nieuwe boeren op zoek naar grond in een bijna onmogelijke landbouwgrondmarkt. Als je weet dat lokale besturen alleen al via hun OCMW's nog 16.304 hectare landbouwgrond bezitten, is het dan niet normaal dat landbouwers ook die richting opkijken? Wie de vraag stelt wat de visie op de toekomst van al die gronden is, wordt in een groot deel van Vlaanderen helaas op een oorverdovende stilte getrakteerd. Dat geeft echt geen fraai beeld van de overheidsinstanties. Wat moet een jonge landbouwer die een familiaal landbouwbedrijf wil overnemen met pakweg 25 procent publieke grond in het areaal daar mee aanvangen?

Wrang wanneer de waarde van publieke landbouwgrond tot in den treure wordt herleid tot de pachtinkomsten. Ja, die zijn laag. Maar daarmee heb je niets gezegd over de gebruikswaarde van die grond. Over hoe uitvoerbaar je beleidsdoelen nog zijn wanneer

er geen publieke grond meer rest. Over hoe zeker je bent dat grond houden en inzetten uiteindelijk niet goedkoper zou kunnen blijken.
Wrang wanneer lokale besturen hun landbouwgrond op eigen grondgebied behouden (“robuuste open ruimte”, “lokaal voedselbeleid”), maar hun eigendommen bij de buurgemeenten wel verkopen (“geen kerntaak”, “niet verkozen om beleid te voeren in de buurgemeenten”). Waarmee ze actief fenomenen aanzwengelen die ze op het eigen grondgebied niet wensen: beroepslandbouwers die toegang tot grond verliezen, meer zonevreemde ontwikkelingen, meer hobbylandbouw en vertuining.

> **De publieke landbouwgronden zijn collectief eigendom. De vraag is wat wij daar als samenleving van denken. Die vraag blijft vooralsnog onbeantwoord**
>
> Hans Vandermaelen - Wetenschappelijk onderzoeker ILVO

Wrang als op dezelfde dag waarop het verlies van publieke landbouwgrond verdedigd wordt, de Europese Wetenschappelijke Adviesraad voor Klimaatverandering een waarschuwing uitstuurt dat we niet klaar zijn om klimaatrampen op te vangen. Met risico’s voor voedselzekerheid en landbouwers in de top. Waarbij je je afvraagt hoe we in die nabije toekomst solidariteit gaan tonen met getroffen landbouwers. En bedenkt hoe strategisch en goedkoop het zou zijn om die solidariteit ook in toegang tot grond te kunnen uitdrukken. Met grond die al in publieke handen is (!) dankzij een historische toevalligheid.

Achter de façade

Achter de façade gaat steeds vaker een andere werkelijkheid schuil. Steeds meer lokale bestuurders, beleidsmedewerkers en financieel directeurs nemen niet met de glimlach afscheid van hun historisch landbouwpatrimonium. Misschien moeten we daar geen façades voor optrekken. Misschien moeten we even wat harder benoemen dat het pijnlijk is onszelf nog steeds in deze situatie te bevinden. Waarin we ons iets door de vingers laten glippen waarvan we intussen goed beseffen het een barslecht idee is.
De publieke landbouwgronden zijn collectief eigendom. De vraag is niet alleen wat de makers van meerjarenbegrotingen daar van denken. De vraag is ook wat wij daar als samenleving van denken. Die vraag blijft vooralsnog onbeantwoord.

Met dit opiniestuk wil de auteur een bijdrage leveren aan het maatschappelijk debat. De auteur schrijft in eigen naam en is verantwoordelijk voor de inhoud van de tekst.

De auteur
Hans Vandermaelen is wetenschappelijk onderzoeker aan het Instituut voor Landbouw-, Visserij- en Voedingsonderzoek (ILVO) en gastprofessor verstedelijking en landbouw aan de Universiteit Gent.

Uitgelicht
Steeds meer oude hoeves worden luxewoning, en daar betaalt iedereen aan mee
Reportage
De aanvragen om actieve boerderijen om te zetten naar zonevreemde woningen zijn op vijf jaar tijd verdrievoudigd: van 236 in 2019 naar 726 in 2024. Dat blijkt uit cijfers die…
14 AUGUSTUS 2025
Lees meer

Bron: Hans Vandermaelen

VILT vzw
Bd Simon Bolivar 17
1000 Bruxelles

Contact
M • info@vilt.be

Volg ons op:
screenreader.visit us on our facebook page: https://www.facebook.com/vilt.nieuws/
screenreader.visit us on our linkedin page: https://www.linkedin.com/company/vilt-vzw/
screenreader.visit us on our instagram page: https://www.instagram.com/vilt.nieuws
screenreader.visit us on our x page: https://x.com/vilt_nieuws
screenreader.visit us on our bluesky page: https://bsky.app/profile/viltnieuws.bsky.social

---

© 2026 VILT vzw, all rights reserved |
Privacy policy
Copyright
Cookie Policy
Cookie instellingen aanpassen

Crafted by Brigada